

ENTREVISTA A JOSEP EGOZCUE

Fotografies: Ausiàs Acarín

Entrevista a:

Josep Maria Egozcue

Per Itziar Salaverria

El Dr. Josep Maria Egozcue ens rep molt amablement al seu domicili per tal de contestar-nos unes quantes preguntes perquè els nostres lectors puguin saber exactament la seva opinió respecte a la recent modificació de la Llei de Reproducció Assistida 35/88. Comencem l'entrevista amb una afirmació que ens deixa clara des del principi la posició del Dr. Josep Maria Egozcue: "La llei és un desastre, jo pertanyo a la Comissió Nacional de Reproducció Assistida i no he assistit a cap reunió. Considero que la nova llei és un engany i que s'ha fet amb una finalitat electoralista. Només cal dir que els membres de la Comissió van ser convocats amb tres dies d'antelació a l'aprovació de la llei i, com nombrosos mitjans de comunicació han publicat, aquesta llei ha estat abans en mans dels membres de la Conferència Episcopal que en mans dels membres de la Comissió. No s'ha fet cap tipus de cas de les esmenes proposades per la Comissió, i jo tinc clar que si en el moment que surti el llistat no hi estic d'acord, dimetré del meu càrrec."

Itziar Salaverria: Ens pot fer un breu resum dels punts més destacats d'aquesta modificació de llei?

Josep Maria Egozcue: Bàsicament hi ha dos canvis importants. El primer és que a partir d'ara en els processos de reproducció assistida només es podran fecundar tres òvuls (quan en realitat se'n necessiten uns vuit per garantir l'èxit de la tècnica) i només es podran transferir tres embrions com a màxim. Sembla ser que el que pretenen amb aquesta modificació de la llei és aconseguir la reducció del nombre d'embarassos múltiples, però el que no s'ha tingut en compte és que la majoria d'embarassos múltiples no són deguts a les tècniques de reproducció assistida sinó a una manca d'informació d'alguns metges que tracten les futures gestants amb hormones, de manera que el que fan és que es produeixi una hiperovulació. Aquesta modificació el que provocarà és precisament l'efecte contrari, atès que per augmentar l'èxit de la tècnica, es transferiran tots tres embrions en comptes d'un o dos. Els embrions sobrants, només podran ser utilitzats per un altre procés de reproducció de la mateixa parella o bé d'una altra sempre que es tingui el consentiment dels progenitors. Per tant, aquesta modificació limita la recerca amb embrions als ja preexistents, és a dir, que ens trobem davant d'una llei de punt i final, en el moment en què aquests s'esgotin s'acabarà la recerca amb embrions.

Per altra banda a la llei es parla de la creació d'un "Centro Nacional de Transplantes y Medicina Regenerativa" al qual en

principi s'haurien d'enviar els embrions congelats, però molt em temo que les clíniques de reproducció assistida no ho faran; això sí, aquest centre sempre serà positiu pel que fa als xenotransplantaments.

Creu que en el marc de l'actual govern estatal serà possible en un futur no gaire llunyà la creació d'embrions humans especialment per a la investigació?

Crec que ara mateix no mentre n'hi hagi de sobrants, i en el futur és difícil dins del govern actual; malgrat tot, sí que es podria plantejar, amb el canvi del cap de llistes, la creació d'embrions per a la recerca de malalties concretes i poc conegudes en les quals crear embrions amb òvuls i espermatozous de malalts fos molt positiu per l'avenç en el coneixement de les seves malalties.

Com valora la incoherència que suposa aquesta desmesurada protecció dels embrions quan actualment es practiquen a Espanya 70.000 avortaments anuals?

Sí, és realment una incoherència. La qüestió és que els supòsits d'avortament són més comprensibles per la societat, tot i que el de les raons psicològiques de la mare és qüestionable. En canvi, s'ha fet una sacralització de l'embrió i s'han condemnat les tècniques de reproducció assistida. És una incoherència generalitzada, atès que els grups provida defensen la vida no nascuda, però a voltes semblen desinteressats per la vida nascuda i es queden impassibles davant desgràcies com guerres o accidents.

Creu que la població dóna aquest valor a l'embrió?

Cal dir que la gent no identifica embrions amb persones. Un fetus sí, però els embrions no presenten gran valor per a la majoria de la població; dos fets importants ho demostren. D'una banda, les associacions que estan en contra de l'avortament estan a favor del diagnòstic preimplantacional. De l'altra, la gent que es sotmet a un tractament de reproducció assistida es desentén dels embrions sobrants: se n'obliden i no paguen les quotes de manteniment en congelació.

La societat espanyola està d'acord amb la investigació amb embrions?

Jo crec que sí; però és evident que depèn d'on es preguntí, hi ha regions espanyoles molt més reaccionàries que altres. Recordo un col·loqui en el qual vaig participar posteriorment al primer naixement per fecundació *in vitro* l'any 84, arran d'una instrucció del Vaticà en la qual es condemnaven aquestes tècniques; la gent trucava al programa, i tot manifestant la seva condició catòlica deien que estaven d'acord amb aquestes tècniques.

Una enquesta realitzada per l'Institut Dexeus, deia que el 50% de les parelles estaven disposades a donar els embrions per a la investigació i una enquesta publicada recentment als mitjans de comunicació afirmava que un 60% de les parelles americanes que es sotmeten a aquestes tècniques farien aquesta donació; per tant, no existeix una diferència tan gran entre totes dues poblacions.

María Dolores Vila-Coro, Directora de la Càtedra de Bioètica de la Unesco, va afirmar: "Cap embrió no ha curat ni arribarà a curar cap malaltia a ningú previsiblement en molts anys. Quan això s'esdevingui, si és que s'esdevé, aquests embrions, a causa de la seva procedència, poden produir (hi ha estudis que ho demostren) rebuig en el

pacient i, previsiblement, formes tumorals." Què n'opina?

Aquesta senyora parla amb una manca important de formació científica. Evidentment que les cèl·lules embrionàries es poden convertir en teratocarcinomes, però això es pot controlar mitjançant marcadors suïcides, com s'ha demostrat en ratolins.

Referent al fet que els embrions no hagin guarit res, cal afegir que tampoc les cèl·lules adultes no han guarit res, i el més preocupant de tot és que ara mateix existeixen dos grups de recerca, un a la Universidad de Navarra i l'altre a la Universidad de Valladolid, que estan intentant guarir problemes d'insuficiència cardíaca i infarts amb injecció de cèl·lules musculars indiferenciades (mioblasts) en cultiu, quan les proves que s'han realitzat han demostrat sobradament que aquesta tècnica és un fracàs.

El que està clar és que els embrions són necessaris per a la producció de cèl·lules β -pancreàtiques i per guarir malalties degeneratives com el Parkinson. A més, també s'ha descobert que hi ha unes cèl·lules mare al moll de l'os que són capaces de mobilitzar-se mitjançant citoquines i desplaçar-se cap a regions danyades del cor a causa d'un infart.

Creu que la utilització d'ovòcits congelats és ara mateix una alternativa viable a la congelació d'embrions?

Evidentment seria l'alternativa idònia perquè no es produís un excés d'embrions congelats i el consegüent dilema de què se'n fa. Com es va publicar als mitjans de comunicació, una clínica de reproducció de Barcelona, l'Institut CEFER, va utilitzar òvuls congelats per realitzar la tècnica de la fecundació *in vitro* amb l'excel·lent resultat de tres naixements, fet però que els va portar a una sanció de la Generalitat, la qual va cedir davant les pressions del govern central, tot i que en un principi havia manifestat la seva aprovació davant la utilització d'aquesta tècnica. La llei ara

mateix no prohibeix explícitament la utilització d'embrions congelats, però diu que es podrà fer quan estigui demostrat que és una tècnica totalment segura. Per demostrar-ho demanen quelcom tan absurd com un control (impossible en aquest tipus d'experiments) i també una assegurança, impossible també d'aconseguir per part d'una empresa privada. L'única solució seria que la Generalitat suplís aquesta assegurança assumint certa responsabilitat en aquest tipus de pràctiques. Sembla ser que ara mateix el govern català està disposat a col·laborar, per tal com ha fet seva la llista d'esmenes a la llei que ha presentat la Comissió Nacional de Reproducció Assistida, una de les quals consisteix a poder utilitzar òvuls congelats.

Creu que en un futur seria possible parlar d'una llei de reproducció conjunta a tot Europa?

Crec que sí que pot ser possible, de la mateixa manera que s'ha fet amb l'avortament, però el problema a Europa és que hi ha molta diferència d'opinió entre els països catòlics i els protestants. De moment només s'han assentat unes mínimes bases a partir de la convenció d'Oviedo¹ en les quals es prohibeixen la clonació i la creació d'embrions per a la investigació. Segurament serà aquest el sistema, donar unes pautes comunes, però que els governs de cada país podran restringir tant com vulguin.

Es pot produir un fenomen de turisme reproductiu?

És un fet evident, ara mateix hi ha moltes diferències entre països; tenim països que han avançat gradualment cap a una llei molt més progressista, com és el cas de França, mentre que altres han passat de permetre-ho tot a prohibir-ho tot, com és el cas d'Itàlia, arran de l'arribada al govern de la Democràcia Cristiana.

Per tant, les parelles que vulguin sotmetre's a un procés de reproducció assistida, així com els investigadors que vulguin realitzar recerca amb embrions, es poden plantejar marxar fora per poder acomplir els seus objectius més còmodament sense necessitat d'infringir la llei.

Referències

1. Convención Europea para la Protección de los Derechos Humanos y Dignidad del Ser Humano, 1997

Josep Egozcue és catedràtic de Biologia Cel·lular de la UAB, cap del Laboratori de Citogenètica de l'Institut de Biologia Fonamental Vicent Villar Palasí i responsable del Grup d'Investigacions en Embrions Preimplantacionals Humans de la UAB. També és responsable de la Xarxa Temàtica sobre Reproducció i del Grup de Recerca Consolidat en Biologia Cel·lular de la Generalitat de Catalunya. Entre altres distincions ha rebut la Medalla Narcís Monturiol al mèrit científic i tecnològic, i el Premi de la Fundació Catalana per a la Recerca. És professor del Màster en Bioètica y Dret de la UB i membre de la Junta Directiva de l'Observatori de Bioètica i Dret, al Parc Científic de Barcelona. És assessor de nombroses entitats nacionals i internacionals.